

Таким чином, використання модульно-рейтингової системи дозволяє викладачу і студенту контролювати накопичення балів на протязі зазначеного періоду навчання та можливість скеровувати сумісні зусилля. Рейтингова система оцінювання стимулює підвищення інтересу до кінцевого результату, що сприяє формуванню більш свідомого і активного відношення до навчальної діяльності.

Література

1. Сікорський П. Експериментальне положення про кредитно-модульну технологію навчання у вищих навчальних закладах // Освіта. – 2004. - №19. – С.4-5.
2. Якименко Ю. Кредитно-модульна система як важлива складова інтеграції вищої освіти України до загальноєвропейського освітнього простору // Вища школа. – 2004. - №1. – С. 50-63.

Н.В.Дудніченко

ТВОРЧИЙ КЛІМАТ У МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ ЯК ОДНА З УМОВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

В статтє раскрыта зависимость развития творческого стиля деятельности учителя от предоставляемых условий методической работой школы. Организация творческого климата на методической работе, как одного из условий, – это высокая возможность положительного отношения учителя к профессионально-личностной деятельности.

There is a dependence of the development teacher's creative style from the present conditions of school's work. The organization of creative climate during the method work as one of the condition is a high possibility of teacher's positive attitude to professional-personal work.

Для здійснення оптимізації процесу навчання вчитель повинен володіти високим рівнем творчого стилю діяльності, а це в свою чергу - вміння враховувати власні творчі можливості, вміло забезпечувати вибір та реалізацію форм, методів і темпу викладання навчального матеріалу, вміло поєднувати загальні

принципи та закономірності навчально-виховної діяльності з виявленими умовами своєї опосередкованої діяльності.

Творчий стиль діяльності педагога є динамічною характеристикою особистості вчителя як показника його професіоналізму.

Визначення поняття “творчий стиль діяльності” знаходимо в працях Л.В.Кондрашової: “Творчий стиль діяльності - це цілісна система взаємообумовлених заходів та дій, спрямованих на досягнення педагогічних цілей, творче оволодіння вміннями і методами професійно-педагогічної діяльності, встановлення комунікативних зв'язків у навчально-виховному процесі та аналіз результатів педагогічної роботи” [3,9].

У дослідженні Л.В.Кондрашової творчий стиль розглядається як складна якість особистості, процес формування якої пов'язаний із якостями кожної людини, тобто творчий стиль передбачає поєднання професійного та індивідуального в кожній особистості.

Оскільки творчий стиль діяльності є складовою професіоналізму, то тісно пов'язаний із процесами формування пізнавальної та емоційної сфери.

Творчий стиль діяльності виявляється на рівні суб'єкта творчості як складна багатомірна система, основні компоненти якої - мотиваційний, інтелектуальний, емоційно-вольовий. Змістовний аналіз однієї з цих підструктур, що об'єднує риси творчої діяльності, які закріплюються в інтелектуальних якостях, дозволив виділити сукупність таких елементів, як здібність до “бачення” проблеми, діалектичність, критичність, антиконформізм та інше.

Для розвитку творчої діяльності педагога зроблено на сьогодні чимало: вироблено педагогічні теорії та системи, створено методичні рекомендації та посібники. Але все ж таки творчий стиль діяльності педагога розвинутий недостатньо. Особливість творчого стилю діяльності педагога в тому, що стиль - це не тільки масова, але й індивідуальна діяльність.

Беручи до уваги все вище сказане, важливим фактором розвитку творчого стилю діяльності педагога є виважена методична робота.

Методична робота - це систематична, цілеспрямована, колективна та індивідуальна, теоретична і практична діяльність учителя, спрямована на вдосконалення своєї майстерності. Її мета полягає в тому, щоб підвищити ефективність навчально-виховного процесу. Методична робота служить одним із засобів управління названим процесом. Один із напрямків внутрішньошкільної методичної роботи – це навчання вчителів, впровадження в їхню роботу ефективних, раціональних методів викладання, використання технічних засобів навчання з метою розвитку творчого стилю діяльності педагога.

Завдання методичної роботи школи полягає в умінні розглянути елементи творчості педагога, виявити сильні риси особистості та, посилаючись на них, удосконалювати всю її структуру, формуючи той індивідуальний стиль, який властивий творчій діяльності.

Реалізація цих завдань здійснюється у процесі суспільно-трудової діяльності педагогів. Шляхом включення педагогів у суспільно-трудова діяльності розвивається творчий стиль діяльності педагога. Успіх розвитку творчого стилю діяльності педагога залежить від умов, що створені методичною роботою.

З точки зору організації, умова тлумачиться як фактор (латинське *factor* - чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу [6,72].

На думку С.В.Висоцького, у психолого-педагогічному тлумаченні, умова становить сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, коли забезпечується успішне вирішення поставлених педагогічних завдань. В цілому контексті умови виступають у ролі динамічного регулятора інформації, особистісних, психологічних і педагогічних факторів навчання [1,91].

Створення творчого клімату на методичній роботі є важливою умовою для розвитку творчого стилю діяльності педагога. У "Психологічному словнику" клімат розглядається як якісна сторона міжособистісних стосунків, що виявляються в сукупності психологічних умов. Ці умови або сприяють, або перешкоджають продуктивній колективній

діяльності та всебічному розвитку особистості у групі [5]. Без сумніву, творчий клімат уможливорює творчу продуктивну спільну діяльність вчителів і творчий розвиток особистості.

В.О.Кан-Калік та Н.Д.Нікандров вважають, що успішність розвитку творчого стилю діяльності педагога відбувається під час “створення творчої лабораторії, необхідність усвідомлення педагогічної діяльності як творчості, постійне творче професійно-особистісне самовиховання” [2,68].

“Є підстави стверджувати, - відзначає Б.Д.Паригін, - що за своєю природою психологічний бар'єр є стійка установка чи психологічний настрой особистості, зафіксований на вже досягнутому результаті. А це гальмує подальшу мобілізацію та використання духовного потенціалу людини” [4,29]. Емоційно-психологічний бар'єр, на думку Б.Д.Паригіна, містить у собі такі процеси чи навіть стан людини в цілому, що “консервують” схований емоційно-інтелектуальний потенціал її активності. При цьому шляхи подолання психологічних бар'єрів варто шукати в особливостях особистісних характеристик учителів, у їх морально-психологічній готовності до творчого пошуку.

Виходячи з вище сказано, важливими ознаками творчого клімату є: довіра та висока вимогливість членів групи один до одного; доброзичливість та ділова критика; вільне висловлювання власної думки під час обмірковування питань, що стосуються всього колективу; відсутність тиску з боку керівника методичної роботи на вчителів і визнання за ними права приймати потрібне для групи рішення; достатня інформованість про задачі та стан справ під час виконання; задоволеність належністю саме до цього колективу; високий ступінь емоційної включеності та взаємодопомоги у ситуаціях, що викликають стан фрустрації у будь-якого вчителя, прийняття на себе відповідальності за стан справ у колективі кожним учителем.

У дослідженні академіка Р.Х.Шакурова стверджується, що серед регулюючих мотивів, які суттєво впливають на формування творчого стилю, є бажання викликати доброзичливе ставлення колег і керівництва, стати престижним. Тому творча атмосфера у педагогічному колективі має бути стимулюючою [7].

Культурне та творче середовище, створене методичною роботою у школі, моделює світ людських стосунків, забезпечує творчий клімат і психологічний комфорт, духовно-моральне благополуччя і сприяє досягненню успіхів у педагогічній діяльності. Без сумніву, перебування в такому середовищі забезпечує педагогу не тільки комфортність, психологічну захищеність, але й умови для творчості.

У зміст методичної роботи вводяться педагогічні ситуації. Ситуації - це обставини, в які ставиться вчитель та які викликають у нього потребу в обміні інформацією

Причому, ми прагнемо моделювати у методичному процесі ситуації, максимально наближені до реальних. Нами практикувалися предметні ситуації (зовнішня обстановка, знання учнів), широко використовувалися стандартні та нестандартні ситуації, а також проблемні:

- учень, що сидить біля вікна, постійно у нього дивиться, на запитання вчителя: "Чому ти не слідкуєш у підручнику?", відповідь дає: "Не цікаво";

- дівчина, що тільки-но перейшла з нової школи, декілька тем з кожної дисципліни засвоїла, тому на уроці вона заважала працювати іншим учням класу.

Під час організації методичної роботи кожен учитель залучається у різноманітні ситуації і форми методичного та педагогічного процесу. Завдання цієї роботи полягає в тому, щоб стимулювати психологічні, творчі механізми, що забезпечували б самореалізацію та самовираження особистості кожного вчителя, який бере участь у творчій діяльності, стимулювали б його творчий пошук і активність.

Проблема полягає в тому, щоб у ході занять об'єднати творчу активність усіх учителів, щоби вони відчували себе організаторами методичного процесу.

Використання різних форм методичної роботи (методична ярмарка, прес-конференція, круглий стіл, КВВ) забезпечує умови всебічного прояву творчого потенціалу кожного вчителя. Беручи на себе цю роль, учителі оволодівають досвідом творчого підходу, вчать використовувати вміння, серед яких особливе значення мають:

- креативно мислити,

- творчо уявляти навчально-виховний процес,
- вводити нові технології.

Оволодіння цими вміннями забезпечує вчителям розвиток творчої активності. Результативність методичної роботи безпосередньо залежала від своєчасного врахування індивідуальних особливостей і можливостей учителів, їхньої здатності швидко знаходити творче розв'язання педагогічних задач, позбавлення їх від стереотипних штампів, шаблонних дій.

Для надання творчої атмосфери у методичній роботі, організовуються творчі групи вчителів за дисциплінами. Всі групи працюють над єдиною темою "Творча діяльність учителя на уроці", але кожна окремо опрацьовує позитивний вплив такої роботи за своєю дисципліною, стан розробки проблеми на сучасну пору, проводили бесіди, спостереження і анкетування з учнями.

Під час педагогічної ради або інших організаційно-методичних заходів такі групи організовують дискусії, висвітлюють питання у формі творчого звіту і виступу, готують рекомендації з проблеми.

Організована методична робота має збагачувати вчителів новими досягненнями педагогічних досліджень і передового досвіду, залучати кожного педагога до свідомої, творчої діяльності, спрямованої на розв'язання проблем, які постійно виникають у школі.

Діяльний початок під час методичної роботи стимулює у педагога такі якості, як: активність, самостійність, ініціативність і нестандартність у практичних діях.

Ефективність методичної роботи у закріпленні творчого стилю діяльності багато в чому залежить від стійкої установки вчителів на постійне вдосконалення особистісних творчих сил, від стимулювання в них мотивації творчого пошуку під час вирішення навчально-пізнавальних задач, від усвідомлення ними структури та механізму практичної творчості. Серед форм методичної роботи школи велике значення має цілеспрямоване залучення вчителя до творчої праці.

Формування стилю діяльності - складний процес, основу якого становить виховання, самовиховання розумових

здібностей, почуттів і вчинків, що входять до професійної поведінки вчителя. Тому зазначимо, що під час визначення активних форм методичного навчання, використовується особистісне залучення до творчої педагогічної діяльності, оскільки почуття вчителя впливають на вибір правильного розв'язання завдань, оптимальних дій.

Для того, щоб кожен учитель був творчо активним під час складання плану-конспекту уроку та під час його проведення, слід внести зміни мислення вчителів. Серед учителів поширена думка, що можна писати конспект за вже готовою методичною рекомендацією. Методична робота засвідчує розбіжність між результатами в діяльності вчителів і сучасними вимогами до навчально-виховного процесу.

Для творчої активності під час методичної роботи кожному вчителю пропонуються конкретні завдання для розробки певної теми. З цією метою колективну тему: "Індивідуально-диференційований підхід у навчанні" необхідно поділити на підтеми: "Індивідуальний підхід під час перевірки домашнього завдання у 2 класі", "Використання наочності під час індивідуального підходу у 1 класі", "Варіативні завдання для сильних учнів у 3 класі" враховуючи бажання, інтереси і досвід методичної роботи вчителів.

Для створення належної атмосфери для творчої діяльності вчителів надається їм можливість працювати над пропонованою темою семестр, використовуючи напрацьований матеріал у своїй роботі.

З метою самоствердження вчителя у творчій діяльності створюється стінка "Досвід наших учителів-новаторів початкових класів", у якій пропонувалися методичні нововведення: розробки уроків, приклади розв'язання цікавих педагогічних ситуацій тощо.

Для створення творчого клімату у педагогічному колективі практикується робота у творчих групах. Учасникам цих груп пропонувалися завдання, розробка проблемних питань, пошук нестандартних підходів до їх розв'язку.

Використання в організації методичної роботи різноманітних форм забезпечує творчий клімат, в якому кожен учитель виступає у ролі активної дії.

Розвитку творчого стилю діяльності вчителя сприяє морально-психологічна атмосфера, інноваційні зміни, що відбуваються як у методичній роботі, так і у педагогічній діяльності. Головними принципами оновлення методичної роботи у школі є творче середовище, в якому моделюється світ людських стосунків, забезпечується творчий клімат і психологічний комфорт, духовно-моральне благополуччя, що сприяє досягненню успіхів у педагогічній діяльності. Безперечно, що перебування в такому середовищі забезпечить педагогу не тільки комфортність, психологічну захищеність, але й умови для творчості.

З огляду на це можна говорити, що творчий клімат, створений методичною роботою, сприяє виробленню позитивного творчого відношення до особистісної професійної діяльності.

Література

1. Высоцкий С.В. Структура психолого-педагогических условий формирования поисково-творческой направленности личности в процессе обучения // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім.К.Д.Ушинського: Зб. наук. праць. - Одеса, 1999. - Вип.8-9. - С.90-94.
2. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество / Под ред. И.А.Зязюна. - М.: Педагогика, 1990. - 144с. Философская энциклопедия / Под ред. Ф.Н.Константинова. В 5 т. Т.5. - М.: Советская энциклопедия, 1970. - 740с.
3. Кондрашова Л.В. Формирование творческого стиля деятельности будущего учителя // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. - Херсон: Айлант, 1999. - Вип.8. - С.8-14. - 29с.
4. Парыгин Б.Д. Научно-техническая революция. Социально-психологические проблемы. - М.: Политиздат, 1978.
5. Педагогический словарь. В 2 т. Т.2. / Гл. ред. Каиров И.А. - М.: Академия педагогических наук РСФСР. - 1960. - 766с.
6. Педагогическая энциклопедия. В 4 т. Т. 2. / Ред. И.А.Каиров, Ф.Н.Петров. - М.: Советская энциклопедия, 1965.- 955с.

7. Шакуров Р.Х. Мотивы и стимулы педагогического труда: ориентация на личность // Специалист. - 1994. - №2. - С.35-37.

Г.Б.Штельмах

СИСТЕМА РАБОТЫ ПО ПРЕОДОЛЕНИЮ ОГРАНИЧЕНИЙ УЧИТЕЛЯ ВО ВРЕМЯ ПРОЦЕССА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕРЕПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

У цієї статті розглядається система обмежень педагогічних кадрів і пропонуються шляхи розв'язання цієї проблеми.

This article deals with the system of pedagogical berries and proposes the ways of solving of this problem.

Реформирование национальной системы образования направлено на создание условий для свободного самосовершенствования личности учителя, поэтому сегодня большое внимание уделяется проблеме формирования творческой личности учителя. Совершенствование педагогического профессионализма является одной из существенных и основополагающих составляющих в решении поставленной проблемы. Современный учитель должен обладать организаторскими, экспрессивными и коммуникативными способностями, чтобы успешно организовать жизнь и деятельность детского коллектива, подготовить учащихся к жизни в новых экономических условиях.

Как достичь этого? Что необходимо сделать, чтобы достичь желаемого результата в системе "учитель – ученик"?

Особый интерес к этим вопросам проявляют учителя, находившиеся на курсах повышения квалификации.

Программа процесса профессиональной переподготовки учителей предусматривала ознакомление их с актуальными проблемами педагогического менеджмента, с концепцией ограничений педагогов, которые сдерживают потенциал и результаты деятельности коллектива или отдельных учителей.